

ÉLELMISZER SZABÁLYOZÁSI INFORMÁCIÓK

1.

**Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló
2008. évi XLVI. törvény**

Összefoglaló

**Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Élelmiszerlánc-elemzési Főosztály**

2008. szeptember

Írta:

Ősz Csabáné
vezető főtanácsos

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Élelmiszerlánc-elemzési Főosztály
Élelmiszeripari Osztály

Az Élelmiszerlánc törvény szövege a Magyar Közlöny 2008/95. (2008.06.28.)
számában jelent meg.

2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről

A törvény az egységes szabályozás igényét követve – a korábbi élelmiszer, állategészségügyi, növényegészségügyi és takarmány törvényeket felváltva, ezek (így az élelmiszertörvény) leglényegesebb szabályait átvéve – új átfogó szabályozást teremtett.

Az élelmiszerláncot korábban szabályozó négy törvény (a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. tv., a takarmányok előállításáról szóló 2001. évi CXIX. tv., az élelmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII. tv., az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. tv.) helyett ez az egységes jogszabály szabályozza a teljes élelmiszerláncot a „szántóföldtől az asztalig” egységes szemlélettel. A mintegy felére csökkent joganyag egységes szerkezetben, egységes eljárásrendben foglalja össze az előírásokat. Célja, hogy a fogyasztóhoz csak biztonságos, az előállító által garantált összetételű élelmiszer kerülhessen.

Az Európai Unió élelmiszerjogának alapelve, hogy a biztonságos és egészséges élelmiszer szabad mozgása biztosított legyen a belső piacon. A jogalkotó az élelmiszerjog elsődleges betartásának felelősségét az élelmiszeripari vállalkozóra telepítette. Az élelmiszerlánc hatékonyabb ellenőrzése érdekében a teljes élelmiszerlánc felügyeletét szabályozza a tv., figyelembe véve, hogy a talajvédelem, a növény-egészségügy, a növényvédelem, a takarmányozás, az állategészségügy, az állatgyógyászat, az élelmiszerbiztonság és az élelmiszerminőség alapvető kérdései nem választhatók szét egymástól.

A tv. megalkotásával áttekintésre került az élelmiszerláncot érintő szakmai jogszabályok egységes szemlélettel történő felülvizsgálata, hogy a jogszabályok egységes jogi környezetben jelenjenek meg, segítve ezzel a fogyasztókat és az élelmiszervállalkozásokat a szabályozás jobb, könnyebb áttekinthetőségében.

A törvény céljaként felsorolásszerűen kerülnek meghatározásra a korábbi törvényekben lefektetett garanciális igények (végső fogyasztó egészségének, érdekeinek védelme, a vállalkozások érdekeinek védelme, az állatok egészségének megőrzése, a növények megóvása stb.), amelyekhez a törvény további paragrafusai biztosítják a kereteket.

A törvény hatálya az élelmiszerlánc minden szereplőjére kiterjed, az alkalmazási köröket részletesen a 2. § sorolja fel, így vonatkozik a saját fogyasztásra előállítás kivételével minden Magyarországon termelt, előállított, és forgalomba hozott élelmiszere, takarmányra, állat- és növényegészségügyi kérdésekre, hatósági eljárásra, tájékoztatásra. Kiterjed a törvény alkalmazási köre az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő csomagolóanyagok, eszközök, gépek előállítására és forgalomba-hozatalára, továbbá a laboratóriumi tevékenységre is. Nem tartalmaz részletes szabályokat viszont - külön szabályozás megléte miatt – a termőföld védelmére, a borra valamint a dohánytermékekre.

A törvényben előforduló fogalmak – annak nagy terjedelme miatt – a mellékletben kaptak helyet. A fogalmak nagy része meghivatkozta a közösségi rendeletek

vonatkozó fogalmait. A törvény az élelmiszer-vállalkozó, -vállalkozás valamint takarmány-vállalkozó, -vállalkozás fogalmaknál a 178/2002/EK rendelet fogalmaira hivatkozik, amelyben – hibás fordítás miatt – „élelmiszeripari” illetve „takarmányipari” jelzővel találkozunk. A helyes fogalomhasználat érdekében változtatta meg a szóhasználatot a törvény, ezzel is egyértelműsíteni kívánja, hogy nem csak a klasszikus „ipari” vállalkozásokat érinti a szabályozás.

Ahol nincs közösségi definíció, ott a széleskörűen ismert, elfogadott, vagy nemzetközi szervezetek által is használt meghatározások kerültek a definícióba.

Ki kell emelni, hogy az *élelmiszer-minőség* hagyományos, széleskörű értelmezése e törvény vonatkozásában leszűkült. Gyakorlatilag a termék beltartalmi és érzékszervi jellemzői tartoznak a minőség fogalmába, míg az élelmiszer-biztonsági követelmények és a jelölési előírások elkülönítve kerülnek szabályozásra.

Egy új fogalmat, a *felhasználó* fogalmát is bevezeti a törvény, amelybe a végső fogyasztó mellett az az élelmiszer-vállalkozó is beletartozik, aki egy élelmiszert a tevékenysége során egy újabb élelmiszer készítéséhez felhasznál.

A 4. § összefoglalja mindazon tevékenységet, amelyekre az élelmiszerlánc-felügyelet ebben az egységes jogi környezetben kiterjed.

A következő paragrafusok azokat az alapszabályokat tartalmazzák a növénytermesztés, növényvédelem, állattartás, állategészségügy, takarmány- és élelmiszer-előállítás területén, amelyek elengedhetetlenek a biztonságos élelmiszer előállításához. Mindezek a korábbi törvényekből kerültek az új szabályozásba. Visszakerült a szabályozásba viszont egy a 2003. évet megelőző kötelezettség, amely szerint élelmiszervállalkozás működéséhez meghatározott élelmiszer-ipari szakképesítése szükséges (8. § (1)). A részletes szabályokat külön jogszabály fogja megállapítani.

A tájékoztatási szabályok fontosságát az is hangsúlyozza, hogy alapelvei már a 10. §-ban meghatározásra kerülnek.

Az élelmiszerekre vonatkozó általános jelölési kötelezettségek ismertek, azok az élelmiszerek jelöléséről szóló 19/2004 FVM-ESZCS-GKM együttes rendeletben már átvételre kerültek a közösség 2000/13 irányelvéből. Az általános kötelezettségekről szóló rendelkezést a törvény fogyasztóvédelmi rendelkezésnek deklarálja, amire azért van szükség, mert a fogyasztóvédelemről szóló törvény a fogyasztóvédelmi hatóság eljárását fogyasztóvédelmi rendelkezésekhez kapcsolja. A 25. § (3) bekezdés biztosítja a fogyasztóvédelmi hatóság számára, hogy az élelmiszerek esetében a megtévesztés tilalmának megsértése esetén (10. § (2)-(4)) eljárhasson a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szól 2008. évi XLVII. tv. szerint. Az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv hatáskörével való átfedések csökkentésére a 25. § szerinti kölcsönös értesítési kötelezettség biztosítja a kettős eljárás elkerülését.

A forgalomba-hozatali és felelősségi rendelkezéseket tartalmazó 14. § egységesen kezeli a takarmány és élelmiszeripari vállalkozások kötelezettségeit. A közösségi jogban leírtakat követve az elsődleges felelősséget az előállító, illetve az első hazai forgalmazó viseli, de bármelyik vállalkozás felelősségre vonható, ha a hibát ő okozta, vagy nyilvánvalóan észlelhette volna. Ha hiányos dokumentáció mellett észleli a

hatóság a hibát, akkor vélelmeznie kell, hogy a vállalkozó tud a hibáról, hiszen nincs olyan dokumentáció a birtokában, ami bizonyítaná az előírásoknak való megfelelést. A törvény egyértelművé teszi, hogy a fogyaszthatósági illetve a minőségmegőrzési idő megállapítása az előállító felelőssége. Szintén egyértelmű, hogy ezek lejárta után a termékek forgalmazása tilos.

A törvény II. fejezete az élelmiszerlánc szereplőinek jogaival és kötelezettségeivel foglalkozik. Az élelmiszerlánc valamennyi szereplőjének nyomonkövethetőségi eljárást kell létrehoznia, dokumentumait – szükség esetén – a hatóság rendelkezésére bocsátania.

A termelő, az állattartó kötelezettségeinek szabályait követően az élelmiszer-vállalkozásokra vonatkozó előírások gyakorlatilag a 2003. évi LXXXII. élelmiszertörvényből már ismert követelmények ismétlődnek meg, kiegészítve azzal, hogy az üzemelés teljes időtartama alatt jelen kell lenni élelmiszer-biztonsági szaktudással rendelkező, azonnali intézkedésre feljogosított, felelős személynek.

A termékre vonatkozó írásos dokumentáció (gyártmánylap, anyaghányad nyilvántartás stb.) vezetésének kötelezettsége megmarad, részletes szabályait azonban végrehajtási rendelet fogja meghatározni.

III. fejezet határozza meg az élelmiszerlánc-felügyeleti állami feladatok ellátását.

Az állam felelősségi területe azokat az állami feladatokat tartalmazza, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az élelmiszerlánc biztonságának hatósági ellenőrzéséhez. A teljes lánc hatósági felügyeletét az eddig elkülönült, szűk szakterületet felügyelő hatóságok helyet az egységes élelmiszerlánc-felügyeleti szerv látja el. Ugyanakkor az élelmiszerbiztonságon túlmutató, más terület (táplálkozás-, ételmezés-egészségügy) hatósági felügyeletét továbbra is az egészségügyi szerv látja el. A 25. § biztosítja a fogyasztóvédelmi hatóság számára – előzetesen már említetten - , a megtévesztő tájékoztatás tilalmára vonatkozó szabályok megsértése esetén történő eljárást.

A fejezet további részeiben részletes felsorolásra kerülnek az élelmiszerlánc-felügyeleti állami feladatokat ellátók feladatai, így a miniszteré, a laboratóriumoké, az élelmiszerbiztonsági tudományos szervé és az élelmiszerlánc-felügyeleti szervé. Kiemelést érdemel a miniszter feladatai közül a bejelentési kötelezettség előírása fertőző állatbetegségek esetén, illetve az állat- és növényegészségügyi védekezésekre a központi kezdeményező szerep, a kiemelt ügyekről a közvélemény tájékoztatása, továbbá a szakterületek egységes szabályozását elősegítendő a vonatkozó joganyagok Kódex formájában történő kiadása, így a Magyar Élelmiszerkönyv előírásainak és irányelveinek összeállítása, kiadása, közzététele.

Az állami laboratóriumok meghatározott feladataikra elsősorban állami, az adott vizsgálatra akkreditált laboratóriumot vehetnek igénybe. Ez egyúttal azt is jelenti, ha az adott vizsgálatra nem áll rendelkezésre állami kapacitás, úgy akkreditált nem állami laboratórium megbízására is lehetőség van, amit a 882/2004/EK rendelet (hatósági ellenőrzés) is lehetővé tesz.

A élelmiszerbiztonsági tudományos szerv (Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal) fő feladatai a koordinálás, tanácsadás, elemzés mellett a közösségi gyorsriasztási rendszer (RASFF) hazai működtetése.

A 32-38.§-ok részletesen meghatározzák az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv engedélyezési, ellenőrzési, végrehajtási, nyilvántartási feladatait az általános szervezési, irányítási, felügyeleti, továbbá állat- és növényegészségügyi, élelmiszerbiztonsági feladatköreiben.

Így, pl.:

Engedélyez (élelmiszer vállalkozás, járműmosó, fertőtlenítőhely)

Nyilvántartásba vesz (élelmiszer vállalkozás, csomagolóanyag, fertőtlenítőszer előállító)

Ellenőriz (a szabályok betartását a teljes láncban)

Nyilvántartást vezet.

IV. fejezet – Hatósági eljárások.

Fő szabályként az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv a Ket. (a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény) szabályai szerint jár el. A szakterület speciális szabályai miatt a Ket-től való eltérést határozzák meg a különös eljárási szabályok, amelyek elsősorban a laboratóriumi vizsgálatok, az élelmiszerek fogyaszthatóságával, húsvizsgálattal, egyes engedélyezési eljárásokkal kapcsolatban határoznak meg hosszabb időtartamot. Itt kerülnek szabályozásra azok az esetek, amikor a hatósági döntések elleni jogorvoslat lehetőségét ki kell zárni (pl. növényegészségügyi zárlati intézkedés). A 44. § sorolja fel, hogy az ellenőrzés során a hatósági ellenőr mire jogosult. Mindez már az előző szabályozásokból ismert.

A költségek viseléséről tartalmaz a 45-47. § szabályokat. Új elem, hogy a törvény kimondja: a meg nem fizetett díjak, késedelmi pótlékok adók módjára behajtható köztartozások, amelyek behajtásáról az adóhatóság gondoskodik.

Az V. fejezetben meghatározásra kerül a növényegészségügyi intézkedések, állami védekezés, közérdekű védekezés, állategészségügyi intézkedések és kártalanítás szabályai.

A VI. fejezet jogkövetkezmények címmel igen részletes rendelkezéseket tartalmaz a hatóság által történő intézkedésekről és bírságokról. A tv. egységesíti a szankcionálási gyakorlatot a figyelmeztetéstől a pénzbírságon át a tevékenység megtiltásáig. A büntetések kiszabásánál figyelembe veszi a vállalkozó gazdaság erejét, a vállalkozás felelőssége mellett a személyi felelősséget is. A nyilvánosságra hozatali kötelezettséggel, a bírság behajthatóságával és a büntetés megfizetésért való személyes vezetői felelősség megállapításával is erősödik a hatóság eszköztára.

A hatóság a jelenleg alkalmazott lehetőségeken túl vállalkozás, létesítmény nyilvántartásba vételét határozott időre vagy véglegesen megtagadhatja, a vállalkozást, létesítményt törölheti nyilvántartásból, az újbóli engedélyezést oktatás elvégzéséhez és annak igazolásához kötheti.

Az élelmiszerellenőrzési bírság legkisebb összege 15.000 Ft, legnagyobb összege a vállalkozás nettó árbevételéhez igazodik, de az emberek vagy állatok széles körének egészségét veszélyeztető károsító vagy veszélyeztető, továbbá a felhasználók széles körének jelentős vagyoni hátrányt okozó jogsértés esetén elérheti a kétmilliárd Ft-ot is. A bírság alsó és felső korlátai között a konkrét összeg meghatározásánál vizsgálni kell az eset összes körülményét, így különösen a jogsértés jellegét, az érintettek érdekei

sérelmeinek körét, súlyát, a jogsértő állapot időtartamát, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítását, a jogsértéssel elért előnyt. A törvény végrehajtási rendeletében részletes szabályok lesznek a bírság összegének meghatározására.

Lehetőséget ad azonban a törvény arra is, hogyha a jogsértés olyan csekély, amely nem indokolja a legkisebb mértékű bírság kiszabását sem, akkor a hatóság a vállalkozást csak figyelmeztetésben részesítse.

A törvény megállapítja, mikor kell kiszabni növényvédelmi, takarmány-ellenőrzési, élelmiszer-ellenőrzési valamint élelmiszerlánc-felügyeleti bírságot.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti bírság, mint új elem az élelmiszerláncban elkövetett jogsértő tevékenységek esetén szabható ki.

A bírságok - hasonlóan a 45-47. §-okban leírt költségek viseléséhez – meg nem fizetés esetén adók módjára behajthatók lesznek.

A VII. fejezetben foglaltak szerint a Magyar Élelmiszerkönyv felépítése és szerepe megmaradt. A 66. § (2) bekezdés egyértelművé teszi azt - a Magyar Élelmiszerkönyv létrejötte óta hirdetett – elvet, hogy ugyan az irányelv alkalmazása nem kötelező, de az abban szereplő megnevezések használata esetén az élelmiszernek az irányelvben foglaltaknak meg kell felelni.

Az adatok védelme és nyilvánossága fejezetben az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv tájékoztatási kötelezettsége kerül szabályozásra az élelmiszerláncban bekövetkezett események illetve jogsértések esetén.

Így pl. élelmiszerlánc-esemény esetén a miniszter közérdekű közleményben tájékoztatást ad a lakosság számára; az élelmiszerbiztonsági szerv a minisztérium hivatalos lapjában és honlapján nyilvánosságra hozza a meghatározott jogsértést elkövető vállalkozás nevét, címét.

Ezen túlmenően, egy vállalkozás tevékenységének felfüggesztése esetén nemcsak a hatóságnak kell tájékoztatni a fogyasztókat erről a tényről, hanem a vállalkozásnak is létesítményén jól láthatóan jelezni kell a felfüggesztés tényét, okát.

A záró rendelkezés számos felhatalmazó rendelkezést tartalmaz, ugyanakkor kimondja, hogy az ezzel a törvénnyel hatálytalanításra került törvények végrehajtására kiadott és e törvény hatálya alá tartozó rendelkezéseket tartalmazó jogszabályokat e törvény végrehajtására kiadott jogszabálynak kell tekinteni.

A törvény 2008. szeptember 1-jén lép hatályba és ugyanakkor hatályukat veszti a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV., a takarmányok előállításáról szóló 2001. évi CXIX., az élelmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII., az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvények.